

Навчальна дисципліна
«ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА»

ТЕМИ ТА ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Семінарське заняття № 1.

**НЕ 1.1. Формування європейського права навколишнього середовища та його місце
у системі європейського права**

(2 год.)

1. Поняття та місце європейського права навколишнього середовища в системі європейського права
2. Розвиток європейського права навколишнього середовища
3. Предмет і структура європейського права навколишнього середовища
4. Компетенція Європейського Союзу у галузі охорони навколишнього середовища
5. Предметні сфери регулювання європейського права навколишнього середовища

Основна література:

1. Андрусевич Н. Огляд екологічного права Європейського Союзу // Вісник екологічної адвокатури. – № 21. – 2003. – С. 12-16.
2. Гришин Н. Общественность и среда обитания: правовые аспекты участия общественности в принятии экологически значимых решений в России и Европе. – М., 1997. – С. 45-48.
3. Европейское право. Учебник для вузов / Под общ. ред. д.ю.н., проф. Л.М.Энтина. М., 2000. – С. 3-10.
4. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доповнене. – Львів, 2002. – С. 15-18.
5. Кравченко СМ., Андрусевич А.О., Бонайн Дж. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. – Львів, 2002. – С. 18-30.
6. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. – Київ, 2002. – С. 13-19.
7. Охрана окружающей среды в деятельности Европейского Сообщества (международно-правовой аспект). Автореферат диссертации на соискание ученой степени к.ю.н. – М., 2001. – С. 10-15.

8. Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю.Кашкина. – М., 2003. – С. 8-13.
9. Топорнин Б.Н. Европейское право: Учебник. – М., 1999. – С. 16-20.
10. European Community Environment Legislation // Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. – 1996. – 7 volumes. – P. 2-8.
11. European Community Environmental Law: the Evolution of a Regional Regime of International Environmental Protection // Yale Law Journal. – June, 1991. – P. 10-15.
12. Iole Christopoulou and Tony Long. Conserving the Environmental Acquis: An Assessment of the European Convention // ELNI Review. – № 1. – 2004. – P. 7-14.
13. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. – P. 12-16.
14. Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. – P. 2-6.

Додаткова література:

1. Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доповнене. – Львів, 2002.
2. Договір про заснування Європейського Союзу // Європейський Союз. Консолідовані договори. – К., 1999.
3. Договір про заснування Європейського Співтовариства // Європейський Союз. Консолідовані договори. – К., 1999.
4. Друга програма дій // ОJ С 139, 13.06.1977.
5. Перша програма дій // ОJ С 112, 20.12.1973.
6. Проект Договору про Конституцію для Європи // http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/c_169/c_16920030718en00010105.pdf
7. П'ята програма дій // ОJ С 138, 17.05.1993.
8. Рішення № 1600/2002/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 22 липня 2002 року стосовно Шостої програми дій Співтовариства в сфері навколишнього середовища // Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища. – Львів, 2004.
9. Стокгольмська декларація з навколишнього середовища // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. — 2-е вид., доповнене. – Львів, 2002.
10. Третя програма дій // ОJ С 46, 17.02.1983.
11. Четверта програма дій // ОJ С 328, 07.12.1987.
12. Четверте річне дослідження щодо імплементації та застосування права навколишнього середовища Співтовариства // SEC(2003) 804, Commission Staff Working

13. Шоста програма дій // OJ L 242, 10.09.2002.

Семінарське заняття № 2.

НЕ 1.2. Джерела європейського права навколишнього середовища

(4 год.)

1. Установчі договори як джерело європейського права навколишнього середовища
2. Норми вторинного права ЄС у сфері охорони навколишнього середовища
3. Рішення суду ЄС як джерело європейського права навколишнього середовища
4. Міжнародні договори ЄС у сфері охорони навколишнього середовища

Основна література:

1. Европейское право. Учебник для вузов / Под общ. ред. д.ю.н., проф. Л.М.Энтина. М., 2000. – С. 8-11.
2. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. – Київ, 2002. – С. 10-14.
3. Основы права Европейского Союза: схемы и комментарии: Учеб. Пособие. – М., 2002. – С. 9-13.
4. Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю. Кашкина. – М., 2003. – С. 20-25.
5. Сближение природоохранного законодательства Европейского Союза: путеводитель. Рабочий документ персонала Европейской Комиссии. Брюссель, 25.08.1997 г. SEC (97) 1608. – С. 14-19.
6. Топорнин Б.Н. Европейское право: Учебник. – М., 1999. – С. 15-18.
7. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. – P. 8-11.

Додаткова література:

1. Директива Ради 91 /692/ЄЕС від 23 грудня 1991 року про стандартизацію та раціоналізацію звітів щодо імплементації певних Директив, що стосуються навколишнього середовища // OJ L 377, 31.12.1991.
2. Договір про заснування Європейського Союзу // Європейський Союз. Консолідовані договори. — К, 1999.
3. Договір про заснування Європейського Співтовариства // Європейський Союз. Консолідовані договори. — К, 1999.
4. Звіт про імплементацію законодавства Співтовариства з питань відходів //

COM/99/0752 final.

5. Четверте річне дослідження Комісії з імплементації та застосування права навколишнього середовища Співтовариства // SEC(2003) 804.

6. Шоста програма дій Співтовариства у сфері навколишнього середовища // OJ L 242, 10.09.2002.

Семінарське заняття № 3.

НЕ 1.3. Принципи європейського права навколишнього середовища

(4 год.)

1. Загальні принципи права ЄС і навколишнє середовище
2. Принципи європейського права навколишнього середовища
 - а) принцип сталого розвитку
 - б) принцип "забруднювач платить"
 - в) принцип перестороги

Основна література:

1. Европейское право. Учебник для вузов / Под общ. ред. д.ю.н., проф. Л.М.Энтина. М., 2000. – С. 16-19.
2. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. – Київ, 2002. – С. 20-14.
3. Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю.Кашкина. – М., 2003. – С. 13-19.
4. Топорнин Б.Н. Европейское право: Учебник. – М., 1999. – С. 14-21.
5. EU Environmental Policy: Adapting to the Principle of Subsidiarity? Andrew Jordan and Tim Jeppesen. // European Environment 10, 64 - 74 (2000). – P. 13-19.
6. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. – P. 20-24.

Додаткова література:

1. Договір про заснування Європейського Союзу // Європейський Союз. Консолідовані договори. – К., 1999.
2. Договір про заснування Європейського Співтовариства // Європейський Союз. Консолідовані договори. – К., 1999.
3. Рекомендація Ради від 3 березня 1975 року щодо розподілу затрат і дій державних органів влади з екологічних питань // OJ L 194, 25.07.1975

4. Commission Communication to the European Council. Partnership for Integration — A Strategy for Integrating Environment into European Union Policies // COM (98)333.
5. Communication from the Commission on the Precautionary Principle // COM (2000) 1.
6. Communication from the Commission "A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development // COM (2001) 264 final.
7. Communication from the Commission "European Governance: Better Lawmaking // COM(2002) 275 final.
8. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions "Towards a global partnership for sustainable development" // COM (2002) 82 final.
9. White Paper on Environmental Liability // COM (2000) 66 final.

Семінарське заняття № 4.

НЕ 1.4. Роль інституційного механізму Європейського Союзу у розвитку та застосуванні європейського права навколишнього середовища

(2 год.)

1. Функції органів ЄС у сфері охорони навколишнього середовища
 - а) Рада Європейського Союзу
 - б) Європейський Парламент
 - в) Європейська Комісія
 - г) Суд Європейських Співтовариств
 - г) Омбудсмен Європейського Союзу
 - д) Європейський інвестиційний банк
2. Спеціальні органи ЄС у сфері охорони навколишнього середовища
 - а) Європейське агентство з навколишнього середовища
 - б) консультативні органи у сфері охорони навколишнього середовища на рівні ЄС

Основна література:

1. Андрусевич Н. З практики Омбудсмена Європейського Союзу // Вісник екологічної адвокатури. – № 20. – 2002. – С. 26-29.
2. Европейское право. Учебник для вузов / Под общ. ред. д.ю.н., проф. Л.М. Энтина. М., 2000. – С. 37-40.
3. Калиниченко П.А. Европейское агентство по окружающей среде // Глобалистика: Энциклопедия. – М., 2003. – С. 325-326.

4. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. – Київ, 2002. – С. 32-38.
5. Основы права Европейского Союза: схемы и комментарии: Учеб. Пособие. – М., 2002. – С. 40-44.
6. Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю.Кашкина. – М., 2003. – С. 36-39.
7. Топорнин Б.Н. Европейское право: Учебник. – М., 1999. – С. 30-33.
8. Gerhard Roller. The Role of EU Institutions and the Influence of Citizens in the Enforcement of EU Environmental Law // ELNI Review #1/2003. – P. 10-13.
9. Implementation and Enforcement of EC Environmental Law. Recharad C. Visek. // Georgetown International Law Review. Spring, 1995. – P.11-14.
10. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. – P. 23-26.

Додаткова література:

1. Договір про заснування Європейського Співтовариства // Європейський Союз. Консолідовані договори. – К., 1999.
2. Правила процедури Європейського Парламенту // <http://www2.europarl.eu.int/omk/sipade2?PROG-RULES-EP&L-EN&-REF-TOC>.
3. Report on the Deliberation of the Committee of Petitions during the parliamentary year 2002-2003 // Final A5 - 0239/2003.
4. EEA Strategy 2004-2008. // <http://org.eea.eu.int/documents/strategy.pdf>
5. Annual Report 2002. European Environmental Agency // <http://org.eea.eu.int/documents/ar2002>
6. Environmental Report 2001-2002. European Investment Bank // http://eib.eu.int/Attachments/thematic/envreport0102_en.pdf
7. Environmental Statement, 2002. European Investment Bank. // http://eib.eu.int/Attachments/strategies/envirstate_en.pdf
8. Council Regulation (EEC) No 1210/90 of 7 May 1990 on the establishment of the European Environment Agency and the European environment information and observation network // OJ L 120, 11.05.1990 p. 1.

Семінарське заняття № 5.

НЕ 1.5. Концепція правового регулювання охорони навколишнього середовища

(4 год.)

1. Поняття екологічної проблеми та шляхи її вирішення
2. Поняття та особливості концепції правового регулювання охорони навколишнього середовища
3. Міжнародне та внутрішньодержавне узгодження зусиль суверенних держав з вирішення глобальної екологічної проблеми

Основна література:

1. Буткевич В. Г. Міжнародне право навколишнього середовища // Міжнародне право: Основні галузі: Підруч. / За ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2004. – С. 502-538.
2. Рогинко С. А. Европа в XXI в.: Проблемы экологии и развития // Европа: вчера, сегодня, завтра. – М.: Экономика, 2002. – С. 240-262.
3. Кравченко С. М. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища / С. М. Кравченко, А. О. Андрусевич, Дж. Е. Бонайн / [Під заг. ред. проф. С. М. Кравченко]. – Львів: Видавничий центр ЛНУ Імені І. Франка, 2002. – С. 125-136.
4. Кукушкина А. В. Международно-правовая охрана окружающей среды // Международное право: Учеб. / Отв. ред. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. – М.: Международные отношения, 2000. – С. 597–621.
5. Лукашук И. И. Международное право окружающей среды // Международное право. Особенная часть: Учеб. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Издательство БЕК, 2000. – С. 136–151.
6. Шишко А. А. Предупреждение трансграничного загрязнения (международно-правовые проблемы) / А. А. Шишко. – К.: Наукова думка, 1990. – С. 89-95.
7. Birnie P. International law and Environment / P. Birnie, A. Boyle. – Oxford: Oxford University Press, 2002. – 2-d ed. – P. 346-370.
8. Brundtland G.H. Environment: a decisive battle. – Strasbourg: Forum, Council of Europe, 2/89. – P. 16-25.

Додаткова література:

1. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля / [Відп. ред. проф. С. Кравченко]. – Вид. 2-ге, доп. – Львів: Норма, 2002. – 416 с.
2. Sustainable Development: From Brundtland to Rio 2012. Background Paper, prepared for consideration by the High Level Panel on Global Sustainability at its first meeting, 19 September 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/wcm/webdav/site/climatechange/shared/gsp/docs/GSP1->

Семінарське заняття № 6.

**НЕ 1.6. Екологічна політика та правові основи екологічної стратегії Європейського Союзу з охорони довкілля
(2 год.)**

1. Правові основи екологічної політики ЄС
2. Програмне забезпечення екологічної стратегії ЄС
3. Екологічна стратегія ЄС на сучасному етапі

Основна література:

1. Буткевич В. Г. Міжнародне право навколишнього середовища // Міжнародне право: Основні галузі: Підруч. / За ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2004. – С. 512-520.
2. Лозо В. И. Правовые основы экологической стратегии Европейского Союза (концепция, программное обеспечение, систематизация и комментарий действующего экологического законодательства ЕС). – М.: Право, 2008. – С. 160-167.
3. Основы права Европейского Союза: Учеб. пособ. / Под ред. проф. С. Ю. Кашкина. – М.: ИНФРА-М., 2002. – С. 110-123.
4. Щемятенков В. Г. Европейская интеграция. – М.: Междунар. отношения, 2003. – С. 220-232.
5. Лукашук И. И. Международное право окружающей среды // Международное право. Особенная часть: Учеб. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Издательство БЕК, 2000. – С. 140-148.

Додаткова література:

1. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля / [Відп. ред. проф. С. Кравченко]. – Вид. 2-ге, доп. – Львів: Норма, 2002. – 416 с.
2. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Співтовариства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minjust.gov.ua/file/23491
3. Opinion of the European Economic and Social Committee on the Seventh Environment Action Programme and follow-up to the sixth EAP (exploratory opinion) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.impel.eu/wp-content/uploads/2012/07/ces1052-2012_ac_en.pdf

МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Семінарське заняття № 7.

НЕ 2.1. Захист основних сфер довкілля в ЄС

(4 год.)

1. Правовий контроль ЄС за атмосферним забрудненням
2. Законодавство ЄС про охорону питної води, морів і річок
3. Правова охорона ґрунтів сільськогосподарського призначення ЄС

Основна література:

1. Буткевич В. Г. Міжнародне право навколишнього середовища // Міжнародне право: Основні галузі: Підруч. / За ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2004. – С. 539-546.
2. Лозо В. И. Правовые основы экологической стратегии Европейского Союза (Концепция, программное обеспечение, систематизация и комментарий действующего законодательства ЕС) / В. И. Лозо. – Х.: Право, 2008. – С. 180-190.
3. Медведева М. О. Міжнародне право та біотехнології / М. О. Медведева; Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин. – К.: Видавничий дім «Промінь», 2006. – С. 136-150.
4. Микієвич М. М. Європейське право навколишнього середовища. Навчальний посібник / М. М. Микієвич, Н. І. Андрусевич, Т. О. Будякова. – Львів: БФ «Екоправо-Львів», 2004. – С. 103-140.
5. Мировой океан и международное право: Защита и сохранение морской среды / [авт. коллектив: А. П. Мовчан, С. В. Виноградов, С. П. Головатый и др.]. – М.: Наука, 1990. – С. 139-152.

Додаткова література:

1. Директива Ради 80/68/ЕЕС від 17 грудня 1979 р. про охорону ґрунтових вод від забруднення певними небезпечними речовинами // Amtsblatt EG vom 26. Januar 1980 L 20/43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/publications/official-documents/index_en.htm.
2. Директива Ради 80/778/ЄЕС від 15 липня 1980 р. про якість води для людського споживання // Amtsblatt EG vom 30. August 1980 Nr. L 229/11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/publications/official-documents/index_en.htm.
3. Директива Ради ЄЕС від 15 липня 1980 р. про визначення кордонів і показники якості повітря для сірчистих діоксидів і сірчистого пилу (80/779) // Amtsblatt EG vom 30.

August 1980 Nr. L 229/30. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/publications/official-documents/index_en.htm.

4. Директива Ради ЄЕС від 3 грудня 1982 стосується оцінки допустимі межі вмісту в повітрі свинцю (82/884) // Amtsblatt EG vom 31 Dezember 1982 Nr L 378/15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/publications/official-documents/index_en.htm

5. Директива Ради від 27 червня 1985 р. про тести на екологічну сумісність при здійсненні публічних і приватних проєктів // Amtsblatt ЄС від 5 липня 1985 №. L 175/40. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/publications/official-documents/index_en.htm.

6. Рішення Ради як № 85/337 ЄЕС від 27 червня 1985 р. про «сумісність з навколишнім середовищем» при здійсненні публічних і приватних проєктів // Amtsblatt. 1985 L 175/40. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/publications/official-documents/index_en.htm.

7. Директива Ради 86/278/ЄЕС від 12 червня 1986 р. про захист навколишнього середовища і особливо ґрунтів при застосуванні мулистих добрив у сільському господарстві // Amtsblatt EG vom 04. Juli 1986 Nr. 181/6.

8. Директива Ради ЄЕС від 12 червня 1986 р. про охорону навколишнього середовища і особливо ґрунтів при застосуванні відстійників мулу у сільському господарстві (86/278) / / Amtsblatt EG vom 04 / Juli 1986 Nr. L 181/6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/publications/official-documents/index_en.htm.

9. Регламент ЄЕС від 17 листопада 1986 р. про захист лісів співтовариства від забруднення повітря № 3528/86 / / Amtsblatt EG vom 21 November 1986 Nr. L 326/3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/publications/official-documents/index_en.htm.

Семінарське заняття № 8.

НЕ 2.2. Правове регулювання у галузі попередження зміни клімату в рамках ЄС

(4 год.)

1. Стратегія Європейського Союзу зі зміни клімату
2. Законодавство ЄС у сфері зменшення викидів парникових газів
3. Правове регулювання торгівлі квотами у європейському праві
4. Альтернативні види енергії як засіб попередження зміни клімату

Основна література:

1. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доповнене. – Львів, 2002. – С. 48-54.
2. Кравченко С.М., Андрусевич А.О., Бонайн Дж. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. – Львів, 2002. – С. 25-37.
3. Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю.Кашкина. – М., 2003. – С. 67-89.
4. Сближение с экологическим законодательством Европейского Союза в странах Восточной Европы, Кавказского региона и Средней Азии: Путеводитель. Люксембург: Бюро Официальных Публикаций Европейских Сообществ, 2003. – С. 45-48.
5. European Community Environment Legislation. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1996. – P. 38-42.
6. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. – P. 45-50.

Додаткова література:

1. Біла книга про політику у сфері енергії // COM (95) 682 final.
2. Директива 2003/87/ЄС, що встановлює схеми для викидів парникових газів // OJ L 275/32.
3. Зелена книга щодо торгівлі викидами парникових газів в межах Європейського Союзу // COM (2000) 87 final.
4. Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доповнене. – Львів, 2002.
5. Комюніке Комісії Раді та Європейському Парламенту щодо політики ЄС і заходів для зменшення викидів парникових газів // COM (2000) 88 final.
6. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доповнене. – Львів, 2002.
7. Рішення Ради 93/389/ЄС щодо механізму моніторингу викидів CO₂ і інших парникових газів // OJ L 167. – 9.7.1993.

Семінарське заняття № 9.

НЕ 2.3. Збереження та охорона біологічного різноманіття у європейському праві навколишнього середовища

(2 год.)

1. Концепція біологічного різноманіття у міжнародному та європейському праві

2. Збереження й охорона флори та фауни і природних середовищ існування у законодавстві ЄС

3. Правове регулювання торгівлі видами дикої флори та фауни у рамках ЄС

4. Охорона біологічного різноманіття від негативного впливу генетично модифікованих організмів (ГМО)

Основна література:

1. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. –2-е вид., доповнене. – Львів, 2002. – С. 56-59.

2. Кравченко СМ., Андрусевич А.О., Бонайн Дж. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. – Львів, 2002. – С. 45-58.

3. Окружающая среда Европы: Третья оценка. Краткое содержание. Люксембург: Отдел Официальных Публикаций Европейского Сообщества, 2003. – С. 47-59.

4. EU Focus on Nature Protection. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. – P. 34-40.

5. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. – P. 67-73.

6. David Hunter, James E. Salzman, Durwood Zaelke. International environmental Law and policy // Foundation press. – New York, 1998. – P. 45-52.

Додаткова література:

1. Директива 2001/18/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 березня 2001 р. про умисний випуск у навколишнє середовище генетично модифікованих організмів та відміну Директиви Ради 90/220/ЄС // OJ L 106. – 17/04/2001.

2. Директива 79/409/ЄС від 2 квітня 1979 р. про збереження диких птахів // OJ L 103. – 25.04.1979.

3. Директива Ради 1999/22/ЄС від 29 березня 1999 р. про утримання диких тварин у зоопарках // OJ L 94. – 09.04.1999.

4. Директива Ради 86/609/ЄС від 24 листопада 1986 р. про зближення законів, положень та адміністративних положень держав-членів щодо охорони тварин, що використовуються для експериментів чи інших наукових цілей // OJ L 358. – 18.12.1986.

5. Директива Ради 90/219/ЄС від 23 квітня 1990 р. щодо обмеженого використання генетично модифікованих мікроорганізмів // OJ L 117. – 08/05/1990.

6. Директива Ради 92/43/ЄС від 21 травня 1992 р. про збереження природних середовищ існування дикої фауни та флори // OJ L 206. – 22.07.1992.

7. Конвенція про охорону біологічного різноманіття, 1992 р., Ріо-де-Жанейро // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доповнене. – Львів, 2002.

8. Регламент (ЄС) № 1946/2003 Європейського Парламенту та Ради від 15 липня 2003 року про транскордонне переміщення генетично модифікованих організмів // OJ L 287. – 05/11/2003.

9. Регламент Ради (ЄС) № 338/97 від 9 грудня 1996 року про охорону видів дикої флори і фауни шляхом регулювання торгівлі ними (OJ L 61. – 03.03.1997) з останніми змінами, внесеними Регламентом Комісії (ЄС) №1497/2003 від 8 серпня 2003 р. // OJ L 215. – 27.08.2003.

Семінарське заняття № 10.

НЕ 2.4. Правове регулювання поводження з відходами у рамках ЄС

(2 год.)

1. Загальна характеристика законодавства ЄС у сфері поводження з відходами
2. Основні положення правового регулювання поводження з відходами
3. Правове регулювання операцій поводження з відходами
4. Правове регулювання поводження з окремими видами відходів

Основна література:

1. Каманін А. Деякі принципи положення щодо захисту екологічних прав особи в праві ЄС // <http://www.ueplac.kiev.ua/ukr/law/3.3.pdf>
2. Окружающая среда Европы: Третья оценка. Краткое содержание. Люксембург: Отдел Официальных Публикаций Европейского Сообщества, 2003. – С. 54-67.
3. C.H.V. de Villeneuve. Waste Movements: EC and Outside // <http://www.inece.org/lstvoll/villeneu.htm>
4. Christian Fischer. Waste in The EU at the Turn of the Century // <http://waste.eionet.eu.int/Publications/articles/0000215.html>
5. Dr. Juliane Hilf. Producers' Responsibility in EC Law — The Directive on Waste Electrical and Electronic Equipment (WEEE) http://www.legal500.com/devs/uk/ev/ukev_076.htm
6. Henrik Jacobsen and Merete Kristoffersen, European Topic Centre on Waste. Case studies on waste minimisation practices in Europe. Topic report 2/2002. EEA, Copenhagen, 2002 http://reports.eea.eu.int/topic_report_2002_2/en/Topic_report_2-2002_web.pdf

7. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. – P. 74-82.

Додаткова література:

1. Директива Ради 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 р. про захоронення відходів // OJ L 182. – 16/07/1999.
2. Директива Ради 2000/76/ЄС від 4 грудня 2000 р. про спалювання відходів // OJ L 332. – 28/12/2000.
3. Директива Ради 91/689/ЄЕС від 12 грудня 1991 р. про небезпечні відходи // OJ L 377. – 31/12/1991.
4. Директива Ради 94/67/ЄС від 16 грудня 1994 р. про спалювання небезпечних відходів // OJ L 365. – 31/12/1994.
5. Директива Ради та Європейського Парламенту 94/62/ЄС від 20 грудня 1994 р. про пакування та відходи пакування // OJ L 365. – 31/12/1994.
6. Рамкова Директива 75/442/ЄЕС від 15 липня 1975 р. про відходи // OJ N L 194. – 25/07/1975.
7. Регламент Ради (ЄЕС) № 259/93 від 1 лютого 1993 р. про нагляд та контроль за переміщенням відходів в межах, ввезення в та вивезення за межі Європейського Співтовариства // OJ L 030. – 06/02/1993.
8. Рішення Європейського Парламенту та Ради № 1600/2002/ЄС від 22 липня 2002 р., стосовно Шостої програми дій Співтовариства в сфері навколишнього середовища (OJ, L 242/1, 10.9.2002).
9. Рішення Комісії 2000/532/ЄС від 3 травня 2000 р, що заміняє Рішення 94/3/ЄС, яке встановлює перелік відходів на виконання статті 1(а) Директиви Ради 75/442/ЄЕС про відходи та Рішення Ради 94/904/ЄС, що встановлює перелік небезпечних відходів на виконання статті 1(4) Директиви Ради 91/689/ЄЕС про небезпечні відходи (нотифіковане за номером документу C(2000) 1147) // OJ L 226. – 06/09/2000.

Семінарське заняття № 11.

НЕ 2.5. Правові аспекти співпраці України і Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища

(2 год.)

1. Співпраця України і ЄС в сфері охорони навколишнього середовища
2. Діяльність Робочої групи з питань зміни клімату
3. Адаптація екологічного законодавства України до стандартів Європейського Союзу

4. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

Основна література:

1. Друзенко Г. Реформування механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу в контексті підготовки проекту Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС // Юридична Україна. – № 7. – 2003. – С. 14-18.

2. Костюк С, Істягіна Н. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: стан, проблеми та перспективи // Науковий вісник Дипломатичної академії України при МЗС України. – № 4. – С. 196-202.

3. Мармазов В., Друзенко Г. Адаптація законодавства до стандартів ЄС: підсумки п'ятирічного шляху // Урядовий кур'єр. – 12.11.2003. – С. 16-19.

4. Опришко В. Питання трансформації Європейського права в законодавство України // Право України. – 2001. – № 2. – С. 28-32.

5. Програма інтеграції України до Європейського Союзу в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки / Підгот: В.І. Потапов та ін.; Під заг. ред. В. Я. Шевчука. – К, 1999. – С. 12-15.

6. Сближение с экологическим законодательством Европейского Союза в странах Восточной Европы, Кавказского региона и Средней Азии: Путеводитель. Люксембург: Бюро Официальных Публикаций Европейских Сообществ. 2003. – С. 15-19.

7. Тихомиров Ю.А. Курс сравнительного правоведения. – М.: Норма, 1996. – С. 64-72.

Додаткова література:

1. Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – Ст. 1735.

2. Програма інтеграції України до Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/category?cat_id=31660.

3. Спільна доповідь щодо виконання угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecllc.gov.ua/02_psa_report.htm.

4. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.delukr.cec.eu.int/en/Data/strategy-ukr.pdf>

5. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 24. – Ст. 870.

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,

Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011